

El Cercle d'Economia, juntament amb CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs), us ofereixen cada mes una breu anàlisi de la situació geopolítica global

Les claus geopolítiques del mes

Novembre 2025

Gir de guió a la (geo)política dels Estats Units

Pol Morillas, Director, CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs)

Jetten desafia l'extrema dreta als Països Baixos... i Babis la reforça a República Txeca.

Un debat recurrent sobre l'impacte de l'extrema dreta en la governança europea és el que divideix els partidaris de deixar-la governar perquè emergeixin les seves contradiccions i els proclius a evitar el seu pas per les institucions, sota risc que aquestes rebaixin els seus estàndards democràtics. Trump, Orbán, Fico i fins i tot Meloni validen els temors dels segons, mentre que els resultats de les eleccions a Països Baixos validarien la primera tesi. Wilders va cosir una sonora derrota en veure's superat pel soci-liberal D66. Malgrat l'empat amb el PVV de Wilders, l'extrema dreta holandesa ha deixat de ser la força més votada, ha perdut un terç de la seva representació parlamentària, ha vist com l'estratègia de trencar amb el govern per l'enduriment de la seva política anti-immigració no ha donat resultat, i deixa de ser clau en la formació del pròxim executiu, que molt probablement liderarà Jetten (el seu grup ha passat de 9 a 27 escons).

Alguns llegeixen aquesta derrota com un senyal de l'esgotament de l'extrema dreta quan passa de l'oposició (on el seu discurs anti-establishment capitalitza sobre múltiples descontents) al govern (on aquests partits han de pactar amb altres forces i renunciar als seus postulats maximalistes). En el costat oposat, a República Txeca, el seguidor de Trump Andrej Babis ha aconseguit arribar a un acord amb el partit d'extrema dreta prorrussa i el partit dels automobilistes, euròfob i contrari a l'agenda climàtica, per governar en coalició. Això implica que, als països de Visegrad, la República Txeca se sumará a l'Eslovàquia de Fico i a l'Hongria d'Orbán per conformar un nou govern euroescèptic, i que només Donald Tusk a Polònia (tot i que amb un president euroescèptic també), roman com a aliat de Brussel·les a la regió.

El federalisme pragmàtic europeu. No només per aquest motiu, sinó també per la difícil governança europea, Draghi ha canviat de discurs per a la seva agenda de reformes. De les 176 mesures proposades en el seu informe, es calcula que poc més d'un 10% han començat a implementar-se. Davant la impossibilitat d'avançar en l'àmbit tècnic per augmentar la competitivitat europea, Draghi posa per davant el dèficit democràtic de la UE i la seva ineficient presa de decisions. En el seu discurs en rebre el Premi Princesa d'Astúries, l'italià va donar la volta al seu argument de modificar primer les *polícies* per després millorar les *polítiques*, i va advocar pel "federalisme pragmàtic europeu".

Només un reduït grup de països europeus disposat a avançar en les reformes pendents, des de l'economia a la defensa europees, seran capaços de constituir els gèrmens de l'Europa federal i avançar cap a la cessió de sobirania necessària per construir una Europa amb capacitat de projecció global. Això passa per consolidar una Europa a múltiples velocitats, fora dels Tractats, on "coalicions de voluntaris" decideixin fer passos endavant cap a un federalisme basat en accions concretes. Al seu torn, això permetria que, previ pas per parlaments i referèndums nacionals, aquestes coalicions de voluntaris dotessin la construcció europea a múltiples velocitats de la legitimitat necessària per avançar. En cas contrari, esperar que el federalisme i els avenços pràctics tinguin lloc dins del si dels 27 estats membres equival a posposar sine die les reformes pendents. La proposta lliga amb iniciatives recents de països com Espanya, que ha suggerit avançar en la unió financera entre aquells disposats a vehicular els seus estalvis cap a la productivitat europea (iniciativa del ministre Carlos Cuerpo).

Sudan, la crisi humanitària més greu del món. Les guerres i crisis humanitàries a l'Àfrica passen massa desapercebudes. La més atroç ara mateix té lloc al Sudan, on els rebels de les Forces de Suport Ràpid (RSF), fundades per milicians involucrats en l'extermini de Darfur del 2003, estan lliurant una guerra extremadament violenta contra l'exèrcit del país. Les víctimes civils es compten per milers i es tracta de la major crisi de refugiats del món, amb més de 10 milions de desplaçats forçosos. L'exèrcit del Sudan ha perdut el control d'un terç del territori nacional i, després de la divisió del país entre Sudan i Sudan del Sud el 2011, es tem per una nova partició. Els crims que estan cometent tots dos bàndols, amb violacions a gran escala, execucions sumàries, mutilacions i neteja ètnica han desencadenat l'alerta a Nacions Unides. El país té 24 milions de persones en situació de crisi alimentària greu i risc de fam. La mediació dels Estats Units, Emirats Àrabs, Aràbia Saudí i Egipte ha permès que les RSF acceptin una treva humanitària, a l'espera de resposta del govern del Sudan. Ambdues parts han acordat diverses propostes d'alto el foc des de l'esclat de la guerra l'abril del 2023, tot i que cap ha prosperat.

La guerra comercial que no arriba. Els continus tira i afliuxa entre Trump i Xi Jinping sobre la guerra comercial i la interposició d'aranzels creuats han xocat de nou amb les dinàmiques d'interdependència entre les dues superpotències. A les amenaces de Trump d'imposar aranzels de fins al 145%, la Xina ha respost amb la limitació d'exportacions de minerals crítics i terres rares, imprescindibles per a la tecnologia estatunidenca, i ha fet valer el seu poder de compra de productes agrícoles com la soja. Al seu torn, Xi és conscient del dany que podrien causar els aranzels nord-americans en l'economia exportadora xinesa, més encara si això derivés en aranzels en cadena des d'Europa, que segueix subjecta a les decisions de la Casa Blanca en política comercial.

La trobada entre Trump i Xi Jinping del 30 d'octubre es va saldar amb un acord de treva aranzelària, tot i que tots dos líders són cada vegada més conscients de les palanques negociadores que tenen de cara a un proper xoc comercial. Cada vegada va quedant més clar que la geopolítica regida pels interessos nacionals contrasta amb la interdependència entre les principals potències, encara que aquesta interdependència s'hagi deixat d'entendre com un bé global i hagi passat a ser objecte d'instrumentalització. Cada amenaça de pujada aranzelària per part de Trump és corresposta amb una limitació d'exportacions de béns crítics des de la Xina, cosa que incita les parts a negociar de nou sense que el ritme d'amenaces creuades disminueixi, però també sense que esclati una guerra comercial amb tota la seva força.

Estats Units i la defensa de l'hemisferi occidental. Juntament amb la diplomàcia acomodaticia de Donald Trump davant la Xina, cal destacar un gir de guió significatiu en la doctrina de política exterior de la Casa Blanca. Aquest gir podria plasmar-se en la nova Estratègia de Seguretat Nacional de Trump, encara per publicar, i passaria per focalitzar la seguretat i la defensa dels Estats Units en la protecció de l'hemisferi occidental, en comptes de la confrontació amb la Xina. És un canvi radical respecte al que molts van anunciar amb la tornada de Donald Trump a la Casa Blanca: el focus en una nova guerra freda amb la Xina i la contenció del gegant asiàtic com a objectiu principal de la política exterior americana. D'aquesta manera, estaria guanyant adeptes l'escola que defensa la primacia dels Estats Units (entre ells, Marco Rubio i Mike Waltz), molt focalitzada en els territoris més immediats, davant l'escola dels que prioritzen la contenció de la Xina (entre ells, ideòlegs com Elbridge Colby, al Pentàgon). I també davant els que advoquen per la contenció del poder nord-americà, com el vicepresident JD Vance, que hauria vist en els atacs a les narcolanxes veneçolanes i els indicis de buscar un canvi de règim al país un exemple del que no ha de fer Estats Units: entremetre's en assumptes de tercers.

El gir de guió geopolític és significatiu, perquè donaria a entendre que Trump dona via lliure a la Xina per dominar la política asiàtica (amb l'interrogant respecte a la voluntat de defensar Taiwan en cas d'atac xinès), mentre que Estats Units se centra en la coexistència amb el gegant asiàtic i en el seu predomini de l'hemisferi occidental (amb el dubte de la fortalesa de l'aliança

transatlàntica). Aquest reforç de la seguretat i defensa de l'hemisferi occidental passaria pel replegament d'efectius militars estatunidencs a l'estranger cap a tasques de seguretat interior (l'hem vist amb la presència de forces armades als carrers de Washington, Chicago i altres grans ciutats), la defensa de la frontera amb Mèxic, i l'actuació arbitrària i l'assassinat sumari de tripulants de les suposades narcolanxes al Carib. La connivència amb Putin, l'abandonament gradual del suport a la defensa europea i desentendre's del futur d'Ucraïna validarien també aquesta doctrina.

Mamdani governarà Nova Yol. Des que Trump va tornar a la Casa Blanca, els demòcrates es debaten entre moderar les seves posicions per contrarestar l'excentricitat de Trump i rescatar el vot de centre, o virar cap a l'esquerra per recuperar els votants que van abandonar el tradicional partit dels treballadors per unir-se al moviment MAGA. Mentre que els primers prioritzen candidatures de centre a l'estela de Biden i Harris, els segons aposten per revulsius com AOC, Sanders o Mamdani. Les primeres eleccions després del retorn de Trump a la Casa Blanca es van saldar amb una sonora derrota per als republicans. Els demòcrates van vèncer en les eleccions a governador de Virgínia (Abigail Spanberger) i Nova Jersey (Mikie Sherrill), a més de l'alcaldia de Nova York (Zohran Mamdani, amb la major participació en unes eleccions locals des de 1969). I ho van fer per ampli marge en els tres casos. La interpretació dels resultats en clau nacional és més difícil, no obstant. Mentre que les dues governadores de Virgínia i Nova Jersey són de perfil centrista, Mamdani, que no podria concórrer a la presidència en haver nascut a Uganda, representa el gir a l'esquerra dels demòcrates. Sobretot comparat amb Andrew Cuomo, rival que va decidir concórrer com a independent després de perdre les primàries demòcrates i qui va acabar obtenint, a última hora i sense massa impacte, el suport de Trump.

Més que decidir el futur ideològic del partit demòcrata, aquestes eleccions mostren l'important que és la fortalesa del candidat que concorre en cada elecció, i que sigui capaç d'articular un missatge coherent i connectat amb les inquietuds dels votants. I això es pot fer tant des del centre com des de l'esquerra. Les recents eleccions també mostren que quan Trump no és a la papereta, la coalició MAGA té dificultats per articular una visió vencedora. Nova York és també resultat de la posada en valor de la seva diversitat cultural després de mesos de polítiques restrictives en immigració des de la Casa Blanca. Les expressions culturals són reflex de dinàmiques polítiques, com bé demostra Jordi Amat a [les Batalles de Barcelona](#). A Nova York, Mamdani ha capitalitzat el vot jove, llatí i d'altres minories que havia perdut Kamala Harris a les presidencials. Va celebrar la seva victòria en un teatre de Brooklyn al ritme de *Nova Yol*, de Bad Bunny. El videoclip de la cançó inclou una paròdia de Donald Trump, en què es retracta dels seus postulats anti-immigració i agraeix la contribució de les comunitats llatines en la construcció de la nació. El vídeo de Bad Bunny conclou amb el missatge "junts som més forts", una cosa que també va posar en valor la campanya de Mamdani.

Pol Morillas
Novembre de 2025

Amb la col·laboració de:

CIDOB
BARCELONA
CENTRE FOR
INTERNATIONAL
AFFAIRS